

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ГАЛИЦЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ В'ЯЧЕСЛАВА ЧОРНОВОЛА
Відділення сфери послуг
Циклова комісія дисциплін готельно-ресторанної справи та туризму

КВАЛІФІКАЦІЙНА (БАКАЛАВРСЬКА) РОБОТА
за спеціальністю 241 Готельно-ресторанна справа
(Освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа»)

Перспективи впровадження екологічного менеджменту у роботу готельних підприємств України
Prospects for the implementation of environmental management in the work of hotel enterprises of Ukraine

Виконала: студентка 3 курсу, гр. ГР-316
Цетнар Олена Борисівна

Керівник: к.е.н., викладач відділення
Муха Р.А.

Рецензент: директор готелю «Тернопіль»

Тернопіль – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ЗАКЛАДАХ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	6
1.1. Сутність екологічного менеджменту в готельному господарстві	6
1.2. Аналіз необхідності впровадження екологічного менеджменту в готельному бізнесі України	9
1.3. Методичні аспекти впровадження екологічного менеджменту в готелях України	12
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У РОБОТУ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	18
2.1. Загальна характеристика готелю «Тернопіль»	18
2.2. Оцінка основних фінансово-економічних показників діяльності готелю «Тернопіль»	21
2.3. Дослідження екологічності послуг, які надаються в готелі «Тернопіль»	29
Висновки до розділу 2	34
РОЗДІЛ 3. СТВОРЕННЯ ПРОЕКТУ З ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ГОТЕЛІ «ТЕРНОПІЛЬ»	35
3.1. Розробка проекту впровадження екологічного менеджменту в готелі «Тернопіль»	35
3.2. Економічні результати від впровадження проекту екологічного менеджменту в готелі «Тернопіль»	39
Висновки до розділу 3	46
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ	53

ВСТУП

Сучасна сфера послуг, до якої належить і готельно-ресторанна сфера, постійно зустрічається із викликами, які пов'язані зі зміною клімату та кризою ресурсів. Особливо це помітно, оскільки гості все частіше обирають готелі, які дотримують принципів сталого розвитку.

Актуальність дослідження полягає у тому, що заклади готельного господарства є одними із найбільших споживачів енергетичних та водних ресурсів, через що постійно стикаються із тиском щодо дотримання принципів екологічної сталості. При цьому готелі є не лише найбільшими споживачами ресурсів, але є й найбільшим джерелом відходів.

Враховуючи це, впровадження заходів екологічного менеджменту є не просто задоволенням суспільної потреби, а й засобом для підвищення рівня ефективності готельного бізнесу. Дотримання принципів сталого розвитку допомагає не лише покращити репутацію, а й збільшити кількість відвідувачів за рахунок частки тих, хто свідомо обирає заклади розміщення з екологічним спрямуванням.

Мета дослідження полягає у вивченні теоретичних відомостей щодо екологічного управління, а також розробці проекту практичного впровадження заходів екологічного менеджменту в закладах готельного господарства.

Відповідно до мети дослідження доцільно виокремити його основні завдання, зокрема:

- дослідження теоретико-методичних аспектів екологічного менеджменту в закладах готельного господарства;
- вивчення сутності екологічного менеджменту в готельному господарстві;
- проведення аналізу необхідності впровадження екологічного менеджменту в готельному бізнесі України;
- вивчення методичних аспектів впровадження екологічного менеджменту в готелях України;

- дослідження впровадження екологічного менеджменту у роботу готельних підприємств України;
- аналіз загальної характеристики готелю «Тернопіль»;
- проведення оцінки основних фінансово-економічних показників діяльності готелю «Тернопіль»;
- дослідження екологічності послуг, які надаються в готелі «Тернопіль»;
- створення проекту з впровадження ініціатив екологічного менеджменту у готелі «Тернопіль»;
- розробка проекту впровадження екологічного менеджменту в готелі «Тернопіль»;
- економічні результати від впровадження проекту екологічного менеджменту в готелі «Тернопіль».

Об'єктом дослідження виступає готель «Тернопіль» як заклад сфери гостинності, який потребує вдосконалення екологічної системи з метою підвищення конкурентоспроможності на туристичному ринку міста Тернопіль.

Предметом дослідження є моделі, проекти та етапи впровадження заходів екологічного менеджменту у закладах готельного господарства, а також вивчення їхнього впливу на усі результати їх діяльності.

Під час написання кваліфікаційної роботи були використані такі методи:

- аналітичний метод – застосовувався під час пошуку теоретичних матеріалів щодо екологізації послуг та впровадження ініціатив екологічного менеджменту в роботу закладів індустрії гостинності;
- метод спостереження використовувався під час дослідження роботи готелю «Тернопіль», для розуміння заходів щодо підвищення екологічності послуг;
- метод порівняння застосовувався під час дослідження рівня конкурентоспроможності готелю «Тернопіль» з метою оцінки його конкурентного середовища;

- метод моделювання застосовувався під час розробки загальної схеми проекту впровадження заходів екологічного менеджменту та їхню інтеграцію в роботу готелю «Тернопіль»;

Інформаційною базою у даному дослідженні стали матеріали наукових конференцій, статті та монографії науковців, які досліджували питання екологічного менеджменту та впровадження заходів сталого розвитку у роботу закладів готельного господарства, а також інтернет-ресурси та дані фінансової звітності ПрАТ «Тернопіль-готель»,

Наукова новизна дослідження полягає у формуванні програми впровадження заходів екологічного менеджменту в готельних закладах.

Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування запропонованої програми розвитку екологічного менеджменту в закладах готельного господарства України.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків. Містить 48 сторінок тексту, 7 рисунків, 12 таблиць, 9 додатків. Список використаних джерел містить 31 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ЗАКЛАДАХ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

1.1. Сутність екологічного менеджменту в готельному господарстві

Екологічний менеджмент у готельному господарстві – це система управління, яка спрямована на зменшення негативного впливу діяльності готелю на навколишнє середовище, підвищення екологічної ефективності та впровадження принципів сталого розвитку. Його основна мета полягає в тому, що створюються нові умови, в яких буде досягнуто гармонійного балансу між економічними, екологічними та соціальними аспектами діяльності готелю.

Тобто передбачається, що готель не лише працюватиме із мінімальним впливом на довкілля, але й створюватиме економічні переваги для бізнесу в Україні та соціальні блага для населення. Такий підхід відповідає принципам сталого розвитку, де поточні потреби задовольняються без шкоди для майбутніх поколінь. Ця система охоплює абсолютно усі аспекти діяльності готелю, починаючи від раціонального використання природних ресурсів та закінчуючи створенням сприятливих умов для персоналу та гостей, що сприятимуть екологічній відповідальності та діятимуть на довгострокову перспективу [4].

В основі екологічного менеджменту лежить розуміння того, що ресурси досить обмежені і робота готелю не повинна засмічувати довколишнє середовище. Це стосується не лише використання енергії, води або природних матеріалів, але й зменшення сліду вуглецевого газу, управління відходами, уникнення забруднення водних ресурсів тощо. Під час свого функціонування апарат управління готелем може досягати даних цілей шляхом використання інноваційних технологій, впровадження заходів енергозбереження та утилізації відходів [11].

Екологічний менеджмент також включає в себе розробку стратегії екологічної свідомості як серед персоналу, так і серед гостей. Сюди входять освітні програми для співробітників щодо екологічно відповідальної поведінки. А також інформування гостей про важливість сталого використання ресурсів і

надання можливостей їм участі в ініціативах та заходах, що стосуються екологічної свідомості [10].

Основні аспекти екологічного менеджменту в готелях включають заходи, які спрямовані основним чином на зниження рівня впливу на довкілля, а також на раціональне використання ресурсів і впровадження практики сталості (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні аспекти екологічного менеджменту

Напрямок	Заходи
Енергозбереження	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Світлодіодні лампи ✓ Енергозберігаючі прилади ✓ Датчики руху ✓ Відновлювальні джерела енергії
Раціональне використання води	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Сенсорні крани ✓ Економічні душові насадки
Управління відходами	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Впровадження системи сортування ✓ Компостування органічних відходів ✓ Участь в програмах вторинної переробки
Залучення гостей	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Інформування про екологічні ініціативи ✓ Заохочення до участі в еко-практиках
Екологічна сертифікація	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Впровадження екологічних стандартів ✓ Моніторинг екологічних показників роботи готелю
Інновації та технології	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Використання додатків, де демонструватиметься інформація про еко-ініціативи в готелі ✓ Оцифрування паперової документації
Навчання персоналу	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Проведення тренінгів та семінарів ✓ Мотивація до впровадження екологічних ініціатив

Джерело: розроблено автором самостійно [26]

Серед безлічі напрямків екологічного менеджменту можна виділити 4 основні напрямки, а саме:

- оптимізація енергоспоживання, яка передбачає використання енергоефективного обладнання, а також перехід на відновлювальні джерела енергії та впровадження системи моніторингу витрат енергії;
- раціональне використання водних ресурсів шляхом встановлення сенсорних змішувачів, а також повторного використання очищеної води, що сприятиме зменшенню обсягів стічних вод;
- управління відходами, що включає сортування, переробку, та компостування органічних залишків, з подальшим їх використанням;
- використання екологічних матеріалів, які не шкодять навколишньому середовищу.

Окрім того, варто зазначити, що рішення екологічного менеджменту є вигідними для готелю, як у плані репутації, так і в фінансовому плані. Вони допомагають зменшити витрати на енергоресурси, воду та утилізацію відходів. А ще це приваблює гостей, які турбуються про соціальну свідомість та для яких важливим є саме відповідальний вибір засобу розміщення. Водночас із цим, дотримання екологічних стандартів сприяє підвищенню довіри до бренду з боку суспільства [16].

Окрім вищеперерахованого, екологічний менеджмент є потужним засобом конкурентоспроможності. Адже з кожним роком усе більше гостей обирають готелі, які дотримуються екологічних стандартів. Це стосується як окремих туристів, так і корпоративних гостей, які часто включають екологічні критерії у політику своєї компанії.

Також екологічний підхід є важливим інструментом зміцнення репутації готелю. Участь у зниженні рівня споживання ресурсів або підтримка місцевих виробників значно підвищує довіру гостей та партнерів закладу. Готелі, які дотримуються стандартів сталого розвитку, сприймаються як відповідальні та надійні.

Екологічні сертифікати на міжнародній арені є серйозною перевагою, що значно підвищує конкурентоспроможність закладів готельної галузі. Саме в них документально засвідчено високий рівень екологічної відповідальності готелю,

що допомагає залучити закордонних спонсорів та туристів. А ще завдяки еко-сертифікатам заклади розміщення отримують можливість співпраці із великими туристичними організаціями, які переважно працюють із закладами, що мають подібні документи.

Зрештою, можна дійти висновків, що у сучасному готельному бізнесі саме екологічна спрямованість є досить вагомим інструментом для того, аби реалізувати принципи сталого розвитку. Саме екологічний менеджмент передбачає раціональне використання природних ресурсів, а також знижує витрати та зводить вплив на навколишнє середовище до мінімуму, що впливає на формування високого рівня довіри зі сторони туристів та інвесторів, що в теперішній час є обов'язковою частиною ведення готельної справи [20].

Враховуючи важливість екологічного менеджменту у готельному господарстві, доцільно провести аналіз необхідності його впровадження у готельному бізнесі України.

1.2. Аналіз необхідності впровадження екологічного менеджменту в готельному бізнесі України

Впровадження екологічного менеджменту в готельному бізнесі України є необхідним і обґрунтованим як із точки зору збереження навколишнього середовища, так і з точки зору підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку послуг закладів розміщення. Сучасні екологічні виклики, економічні тенденції, вимоги ринку та зміни в поведінці споживачів створюють потребу в системних екологічних ініціативах в секторі готельного господарства.

Україна стикається зі значними екологічними проблемами, таким як забруднення води, ґрунтів, повітря та надмірне утворення відходів. Готельний бізнес, як частина економічної діяльності, також є джерелом такого забруднення [24].

Ще один важливий фактор впровадження екологічного менеджменту в українських готелях – те, що на світовому ринку туризм дедалі більше орієнтується на принципи сталості. Туристи, які прибувають із таких розвинених

країн, як США та ЄС частіше обирають готелі, що впроваджують практики екологічного напрямку. Тож подібні заходи в українських закладах розміщення зробить їх привабливими для відвідування міжнародними гостями [2].

Варто зазначити, що впровадження технологій енергозберігання, а також відновлювальної енергії та практики управління відходами дають змогу значно знизити витрати готелю на комунікації. Наприклад, використання таких джерел альтернативної енергії, як сонячні панелі або вітрові турбіни допомагає значно скоротити витрати готелю на електроенергію. І хоча подібні технології потребуватимуть значних витрат на початку, однак економія, яку можна отримати від їхнього використання значно знижує витрати закладу, що дає досить швидкий період окупності.

Важливим є те, що після підписання Угоди про асоціацію з Європейським союзом Україна поступово вводить екологічні стандарти та нормативи, які використовуються і в інших країнах Європи. А це зобов'язує і український бізнес, зокрема готельний сектор, до дотримання принципів екологічної сталості. Для готелів, які хочуть отримати міжнародні сертифікати, такі як ISO 14001, Green Key та EMAS, впровадження системи екологічного менеджменту є обов'язковим [23] (Додаток А).

Ще однією причиною впровадження заходів екологічного менеджменту в готелях України є те, що вони дозволяють закладам вийти на міжнародний ринок і відповідати світовим стандартам сталого туризму. Такі заклади отримують переваги у напрямку репутації, тим самим стаючи привабливішими для туристів. До того ж, багато міжнародних туристичних операторів формують свої пропозиції, включаючи лише екологічно сертифіковані готелі [18].

Багато закладів готельного господарства України ще не мають системи екологічного менеджменту, що створює можливість для впровадження нових підходів, що вирізнятиме такі заклади з-поміж інших. Водночас із цим є виклики для впровадження подібних заходів у закладах розміщення України [3].

Найбільш помітною проблемою є низький рівень обізнаності на рахунок екологічності роботи закладів готельного господарства. Рівень екологічної

свідомості в українському суспільстві зростає повільними темпами, і тому на даний момент залишається досить низьким. А це, в свою чергу, створює необхідність у формуванні освітніх процесів як для персоналу готелів, так і для гостей, що відвідуватимуть заклад.

До того ж, багато закладів розміщення стикаються із фінансовими труднощами для впровадження екологічних ініціатив. Тому важливим є пошук спонсорів, які виділятимуть кошти для формування заходів екологічного менеджменту. Сюди відносяться такі джерела фінансування, як інвестиції, гранти та програми державної підтримки [7].

Головною перевагою у впровадженні екологічного менеджменту для українського готельного бізнесу є те, що заклади, які відповідають екологічним стандартам, краще задовольняють потреби сучасних туристів завдяки адаптації до нових вимог ринку та зростаючого попиту на екологічно відповідальні послуги [7].

Сучасні туристи дедалі більше усвідомлюють вплив своєї діяльності на навколишнє середовище та прагнуть обирати для свого розміщення заклади, які підтримують принципи сталого розвитку. Це включає у себе не лише комфортний відпочинок, але й можливість бути частиною екологічно свідомого управління.

Використання заходів екологічного менеджменту не лише сприяє зниженню витрат на ресурси, а й формує стійкість бізнесу, що грає особливо важливу роль у кризових умовах. Оптимізація використання енергії, води, матеріалів і впровадження сучасних екологічних технологій дозволяє готелям зменшувати операційні витрати навіть за умов економічної нестабільності ззовні [1].

Варто зазначити, що зниження витрат на ресурси та оптимізація операційних процесів дозволять українським готелям мати більшу фінансову гнучкість, що особливо важливо в умовах високої конкуренції та економічної нестабільності. Менші витрати на енергоресурси дадуть можливість закладам розміщення знизити ціни на надавані послуги та пропонувати вигідні умови для гостей, що, однак, не матиме шкоди для рентабельності бізнесу.

Крім того, в умовах кризи, коли скорочується потік туристів і зменшуються доходи закладу, саме раціональне використання ресурсів дозволяє українським закладам розміщення зберігати високий рівень конкурентоспроможності. А зниження витрат на комунальні послуги та відходи дозволяє оптимізувати бюджети без втрати якості обслуговування, що важливо для підтримки репутації та залучення гостей навіть у складні періоди [6].

Готелі із оптимізованими витратами можуть пропонувати гостям додаткові бонуси чи знижки, що зробить їх привабливішими в очах потенційних відвідувачів. Це включає у себе додаткові послуги, які входять у вартість номера, що незначним чином впливатимуть на витрати, однак даватимуть помітну конкурентну перевагу.

У підсумку можна сказати, що впровадження екологічного менеджменту в готельному бізнесі України є необхідним для вирішення екологічних проблем, покращення економічної ефективності та зміцнення конкурентоспроможності закладів розміщення. Це відповідає сучасним глобальним трендам сталого розвитку, вимогам міжнародних стандартів та зростаючому попиту на екологічно відповідальні послуги розміщення [13].

Для українських готелів це не лише спосіб зберегти довкілля, а й є ефективним інструментом для залучення нових гостей, підвищення доходів та формування позитивного іміджу на ринку туристичних послуг. Тому варто розглянути основні методичні аспекти впровадження заходів екологічного менеджменту в готельних закладах України.

1.3. Методичні аспекти впровадження екологічного менеджменту в готелях України

Впровадження екологічного менеджменту, як постійної практики в готелях України, потребує системного та розділеного на етапи підходу, що враховуватиме сучасні тенденції сталого розвитку, а також екологічну ситуацію, вимоги споживачів та специфіку бізнесу у готельній галузі. Основною метою є інтегрування принципів екологічності в усі аспекти діяльності українських

готелів, що забезпечить ефективне використання природних та економічних ресурсів, а також сприятиме збереженню навколишнього середовища та підвищенню конкурентоспроможності закладів розміщення. Основні етапи впровадження екологічного менеджменту зображено на рис. 1.1.

Рисунок 1.1. Етапи впровадження заходів екологічного менеджменту в закладі готельного господарства

Джерело: розроблено автором самостійно

Перш за все важливим етапом є планування впровадження заходів екологічного менеджменту. Оскільки саме на цьому етапі розробляється стратегія, що включатиме у себе визначення основних цілей, а також завдань та результатів, що очікуються від введення даних заходів. Найперше, що необхідно зробити, це провести екологічний аналіз. Це робиться для того, щоб визначити джерела негативного впливу на навколишнє середовище, наприклад, споживання енергії та води, а також обчислення кількості відходів від діяльності закладу розміщення тощо [12].

Також необхідно встановити ключові показники, у покращенні яких є гостра необхідність. Сюди може входити зниження рівня споживання енергії на визначений рівень або зменшення кількості відходів пластику та інших

неорганічних речовин. Заключним етапом планування введення заходів екологічного менеджменту є розробка екологічної політики готелю, яка буде основним чином базуватись на принципах сталого розвитку та відповідності політики готелю наявним екологічним стандартам.

Наступним етапом у впровадженні заходів екологічного менеджменту є організація його системи, оскільки для реалізації намічених планів необхідно розробити організаційну структуру, яка буде ефективною за наявних умов внутрішнього та зовнішнього середовища. Для початку варто передбачити у штаті готелю одиницю, яка буде відповідальна за екологічну спрямованість роботи готелю. Це може бути як зокрема людина, так і цілий відділ, що складається із кількох працівників. Усе залежить від того, якого розміру буде заклад.

Не останню роль грає і співпраця між різними підрозділами закладу розміщення. Необхідно залучити персонал різних підрозділів, таких як обслуговуючий персонал, працівники ресторану, якщо такі є у складі готелю, а також адміністрації, яка координуватиме усю роботу. Враховуючи це, варто передбачити також організацію навчальних матеріалів та проведення тренінгів, аби доносити інформацію до персоналу.

На етапі впровадження практичних заходів екологічного менеджменту, реалізуються заплановані інноваційні засоби, які мають на меті енергозбереження, раціональне використання води, управління відходами тощо. Під час їхньої роботи необхідно регулярно моніторити показники роботи готелю та оцінювати ефективність екологічних нововведень. Це робиться для того, аби зрозуміти, наскільки раціональними є впровадження екологічного менеджменту та оцінити рівень їхньої доцільності [17].

На цьому етапі керівництво регулярно вивчають дані про споживання енергоресурсів та інших показників. Після цього визначають ключові показники досліджень, а також порівнюють результати досліджень із початковими показниками. На основі результатів цього аналізу складаються відповідні звіти, в яких вказано, наскільки доцільними є подібні нововведення. Такі результати

можна використовувати у рекламних кампаніях, а також презентувати їх як гостям, так і потенційним та наявним інвесторам.

Коли заходи екологічного менеджменту введено в роботу закладу розміщення на регулярній основі, готель може претендувати на отримання екологічних сертифікатів, таких як ISO 14001, Green Key та EMAS. Отримання даних документів значно підвищує рівень довіри до закладу як зі сторони людей, що можуть вкласти гроші у його розвиток, так і зі сторони гостей і туристичних фірм [28].

Важливим етапом є інформування гостей про ініціативи екологічного менеджменту, оскільки це демонструє політику закладу, що спрямована на збереження навколишнього середовища шляхом утилізації відходів, використання відновлювальних джерел енергії тощо. При цьому можна активно залучати постояльців до участі у екологічних ініціативах. Наприклад, варто пропонувати їм повторно використовувати рушники у своїх номерах або постільну білизну. Таким чином можна скоротити використання електроенергії, а також зменшити кількість засобу для прання.

Інформування гостей може відбуватись через декілька шляхів розміщення інформації, серед яких окремих розділ на сайті засобу розміщення, а також інформаційні стенди в холі та брошури, що розташовані на рецепції. Не зайвою була б і організація тематичних подій або акцій. Наприклад, влаштувати «зелений день», при якому працівники готелю та усі бажаючі, будуть займатись зеленими насадженнями у парку чи власними рослинами. При цьому готель буде спонсорувати добрива, мінеральні речовини, чорнозем тощо. В процесі роботи можна організувати цікаві конкурси та перерви, під час яких відвідувачі зможуть обмінюватись власними порадами щодо вирощення рослин.

На кожному з вище зазначених етапів варто пам'ятати про певні аспекти, від яких залежатиме ефективність введених засобів екологічного менеджменту. Перш за все, необхідно врахувати економічну доцільність введення даних інновацій. Оскільки, якщо мова йде про маленький готель або хостел, то дороговартісні заходи можуть бути фінансово недоцільними для введення,

оскільки період окупності буде дуже тривалим. Також не зайвим буде проаналізувати останні зміни в законодавстві, оскільки деякі з стандартів та вимог могли стати не актуальними та припинити існування. Або могли з'явитись окремі аспекти у законах, яких не було відомо раніше. Наприклад, щодо обмеження використання певних матеріалів.

І наостанок, важливу роль відіграє специфіка певних регіонів України, оскільки в залежності від природних ресурсів, які будуть відрізнятись, змінюватиметься і принципова пріоритетність заходів екологічного менеджменту. Наприклад, у Карпатах акцент буде зосереджений на збереженні природних ландшафтів або економії енергії при опалюванні взимку; а у приморських регіонах може бути головним очищення водних ресурсів та збереженні морської флори та фауни [5].

Загалом, можна сказати, що у закладах готельного господарства в Україні екологічний менеджмент є важливим елементом сталого розвитку. Це цілком відповідає популярним нині вимогам до ведення екологічного бізнесу. Екологічний менеджмент у готельній галузі України базується на принципах екологічної сталості, які інтегруються у всі аспекти діяльності закладів розміщення та мають на меті збереження довкілля та підвищення якості послуг [25].

Вивчивши сутність екологічного менеджменту, а також дослідивши необхідність та методичні аспекти його впровадження, варто проаналізувати екологічність послуг, що надаються в готельних підприємствах України.

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи було проведено дослідження теоретико-методичних аспектів екологічного менеджменту в закладах готельного господарства. Зокрема, вивчено питання сутності екологічного менеджменту в готельному господарстві України.

При цьому встановлено, що основними напрямками еко-менеджменту є енергозбереження, раціональне використання води, управління відходами тощо.

Дані засоби покликані підвищити рівень конкурентоспроможності закладу готельного господарства, а також зменшити вплив готелю на навколишнє середовище.

Проаналізовано необхідність впровадження заходів екологічного менеджменту в готельному бізнесі України. Зокрема, було встановлено, що Україна в сучасних умовах зустрічається із багатьма екологічними проблемами, такими, як забруднення води, ґрунтів та повітря, а також спостерігається надмірне утворення відходів.

Окрім екологічних проблем, готельний бізнес України дедалі частіше зустрічається із необхідністю впровадження заходів екологічного менеджменту через орієнтацію на європейський ринок. Саме інтеграція України із Євросоюзом вимагає від готельного господарства відповідати вимогам, що відповідають європейським стандартам.

Досліджено методичні аспекти впровадження екологічного менеджменту в готелях України. Зокрема, визначено основні етапи впровадження заходів екологічної сталості у закладах готельного господарства, такі, як: планування, організація системи екологічного менеджменту та впровадження практичних заходів.

Планування передбачає проведення екологічного аналізу закладу та встановлення ключових показників екологічності у ньому. Організація системи екологічного менеджменту передбачає впровадження відповідної штатної одиниці у готелі, яка може бути представлена як одним працівником, так і цілим відділом, а також налагодженням співпраці між різними відділами готельного закладу. Етап впровадження практичних заходів складається із вивчення даних по ключових показниках, а також складання відповідних звітів щодо доцільності екологічних нововведень.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У РОБОТУ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

2.1. Загальна характеристика готелю «Тернопіль»

Відповідно до теми кваліфікаційної роботи про перспективи впровадження екологічного менеджменту у роботу готельних підприємств України, доцільно дослідити екологічність готельних закладів України на прикладі готелю «Тернопіль».

Готель «Тернопіль» є частиною ПрАТ «Тернопіль-готель», яке було засновано у 1997 році. Юридична адреса – місто Тернопіль, вулиця Замкова, 14. Головним керівником за документами числиться Станіслав Миколайович Головка, а кінцевим бенефіціарним власником є Богдан Васильович Кочерган (Додаток Б).

Станом на 2022 рік статутний капітал становить 1 460 727 гривень. Повне найменування організації – приватне акціонерне товариство. Однак, до 1997 року організаційно-правова форма кілька разів змінювалась.

Спочатку готель «Тернопіль» був частиною об'єднання готельного господарства «Тернопіль», відкритого 21 лютого 1995 року. Після цього, у 1997 році орендна фірма змінила форму на відкрите акціонерне товариство «Тернопіль-готель», яке проіснувало аж до 2011 року [19].

1 червня 2011 року, згідно із Законом України «Про акціонерні товариства», форма власності змінилась на публічне акціонерне товариство «Тернопіль-готель». І нарешті, 19 червня 2017 року «Тернопіль-готель» отримало форму приватного акціонерного товариства, яке діє сьогодні.

Згідно із КВЕД основним видом діяльності є 55.10 – діяльність готелів та подібних засобів тимчасового розміщення. А також 68.20 – надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна; та 56.10 – ресторанів, надання послуг мобільного харчування.

Загалом, до складу приватного акціонерного товариства належать також готель «Галичина» та заклади ресторанного господарства, які знаходяться на території даних готелів.

«Тернопіль-готель» має двох найбільших акціонерів, якими являються товариство з обмеженою відповідальністю «Фінансово-промислова група» та товариство з обмеженою відповідальністю «Фінансова компанія Технотерн». Їхні частки становлять 63,7% та 25,5% відповідно (рис.2.1).

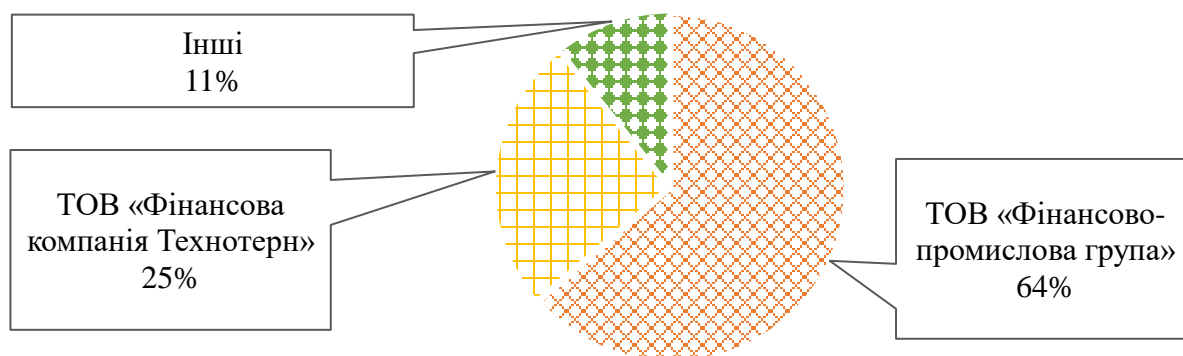

Рисунок 2.1 Співвідношення акціонерів ПрАТ «Тернопіль-готель»

Джерело: розроблено автором самостійно

Готель «Тернопіль» володіє досить великим номерним фондом, який нараховує 121 номер та 191 ліжко-місце. Цінова політика закладу коливається від 1000 до 5000 грн. Найдешевший номер у готелі вартує 1100 грн, а найдорожчий – 5300 грн. При цьому усі житлові кімнати в закладі можна розділити на 7 категорій, співвідношення номерів у яких є досить нерівномірним (рис. 2.2) [15].

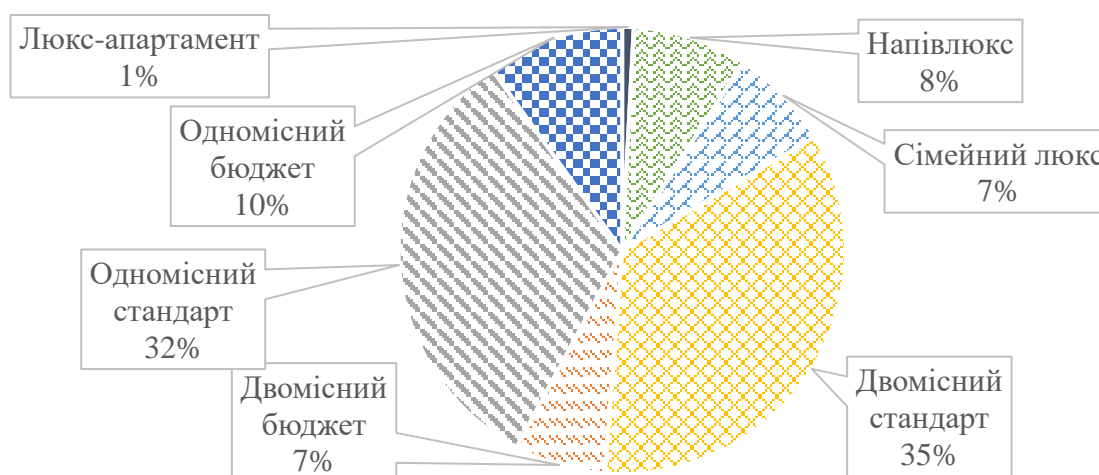

Рисунок 2.2. Співвідношення номерного фонду готелю «Тернопіль»

Джерело: розроблено автором самостійно

Категорія «Люкс-апартаменти» представлена єдиним номером, який є 3-кімнатним приміщенням з прямим видом на озеро. Тут є спальня із скляною перегородкою, ванна кімната, а також вітальня з каміном, телевізором та додатковим спальним місцем у вигляді розкладного дивану. Важливим елементом є переговорна кімната з круглим столом та каміном (Додаток В).

Напівлюкси готелю «Тернопіль» мають сучасне оформлення, а їхні вікна в більшості виходять на озеро. Особливістю даної категорії є зона релаксу та ліжко King Size. Всього у закладі є 10 номерів цієї категорії (Додаток Г).

Окремою категорією є сімейні напівлюкси, які призначені для відвідувачів та туристів із дітьми. Тут є простора спальня, яка містить великий балкон, та вітальня із шафою та невеличким диванчиком (Додаток Д).

Номери-стандарт поділені на одномісні та двомісні. Двомісні знаходяться на кожному з поверхів готелю, їх у готелі найбільше, а вікна у них в усіх без винятку виходять на дорогу. Одномісні номери мають вид з вікна на став (Додаток Е).

Бюджетні номери також поділяються на одномісні та двомісні, не мають балконів, лише вікна. Номери даних категорій знаходяться біля кухні та недалеко від витяжок, тому ціна на них досить низька (Додаток Ж).

Готель «Тернопіль» позиціонує себе, як бізнес-готель. Тому у складі його приміщень є кілька конференц-залів, а також пункт обміну валют, сейф, Wi-Fi та приватна автостоянка. В даному закладі часто проводять семінари, ділові зустрічі, конференції та тренінги (Додаток З).

Окрім цього готель «Тернопіль» надає своїм гостям послуги сніданку, однак, за додаткову плату. А також тут цілком можливе розміщення із тваринами, але про це необхідно заздалегідь попередити адміністратора при бронюванні номера.

2.2. Оцінка основних фінансово-економічних показників діяльності готелю «Тернопіль»

Для того, аби оцінити результати діяльності готелю «Тернопіль» у табл. 2.1 наведено основні техніко-економічні показники його діяльності. Вивчаючи дані, що наведені у таблиці 2.1. можна побачити, що практично усі показники збільшились (Додаток І).

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники діяльності готелю «Тернопіль»

Показники	Період		Відхилення	
	2023	2024	Абсолютн е, грн	Відносне, %
1	2	3	4	5
Дохід, тис. грн	26 800	26 928	128	100
Обсяги реалізації, тис. грн	27 284	28 272	988	103
ПДВ, тис. грн	3 203	4 618	3 203	144
Чистий дохід, тис. грн	7 581	13 960	6 379	184
Прибуток, тис. грн	8 147	13 960	5 813	171
Чисельність працівників, осіб	46	42	4	91
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	16 353	17 211	858	105
Валовий прибуток, тис. грн.	10 447	9 717	730	93
Чистий прибуток (збитки), тис. грн.	7 581	13 960	6 379	184
Вартість основних фондів, тис. грн.	35 495	22808	-12 687	64
Вартість активної частини основних фондів, тис. грн.	36 073	29 771	-6 302	82
Чисельність працівників, осіб	46	42	4	91
Фондоозброєність основними фондами, тис. грн./особу	771,6	543	-318,6	58
Фондоозброєність активною частиною основних фондів, тис. грн./особу	784,1	708,8	-75,3	90
Фондовіддача основних виробничих фондів	143,5	138,7	-4,8	96
Фондовіддача активної частини основних фондів	134,2	129	-5,2	96

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5
Фондомісткість основних виробничих фондів	132,3	128,7	-3,6	97
Фондомісткість активної частини основних фондів	121,4	120,4	-1	99
Середньорічний виробіток, тис. грн./особу	593,1	673,1	80	113
Рентабельність виробництва, %%	84	86	2	102
Рентабельність продукції, %%	78	82	4	105
Валова рентабельність, %%	85	89	4	104
Операційна рентабельність, %%	79	85	6	107

Джерело: розроблено автором самостійно

Сальдо у розділі доходу було не надто великим, і складало лише 128 гривень. Чистий дохід збільшився на 84% у порівнянні із попереднім роком. Це свідчить про те, що рівень прибутковості готелю «Тернопіль» значно підвищився.

Обсяги реалізації збільшилися на 3%, а прибуток збільшився на 5 813 грн. що також показує готель «Тернопіль» як конкурентоспроможний заклад готельного господарства.

Собівартість реалізованої продукції виросла на 5%, що у абсолютному відношенні становить 858 грн.

При цьому зменшилась лише кількість працівників, які працюють у закладі. Таким чином, із 46 осіб персоналу залишилось 42 працівника. Це свідчить про оптимізацію персоналу в готелі «Тернопіль».

Також знизилась вартість основних фондів. Відносне відхилення становить 64%, що в абсолютному прирівнюється до -12 687 грн. Вартість активної частини основних фондів в звітному році становить 82% від показників базового року.

Показник фондоозброєності основними фондами становить 58%, що свідчить про зниження на 318, 6 грн, а фондоозброєність активною частиною основних фондів становить 90% від базового року.

Знизились також і показники фондovіддачі. У звітному році фондovіддача основних виробничих фондів становить 96% від базового року, як і фондovіддача активної частини основних фондів.

Відносне відхилення у показниках фондомісткості основних виробничих фондів становить 97%, а в показниках фондомісткості активної частини основних фондів – 99%.

Середньорічний виробіток збільшився на 13%, що в абсолютному відношенні становить 80 грн.

Збільшились також показники рентабельності: рентабельність виробництва – на 2%, рентабельність продукції - 5%, валова рентабельність – 4%, а операційна рентабельність – 7%.

Таким чином можна зробити висновок, що готель «Тернопіль» є рентабельним, а також прибутковим закладом ресторанного господарства.

Для того, аби оцінити рівень конкурентоспроможності готелю «Тернопіль», варто спочатку проаналізувати його зовнішнє та внутрішнє середовище.

Зовнішнє та внутрішнє середовище готелю «Тернопіль» характеризується багатьма факторами, що здійснюють вплив на його діяльність щодо надання послуг розміщення для гостей. До зовнішнього середовища входять фактори, що впливають на заклад за його межами.

Для того, аби проаналізувати усі аспекти зовнішнього середовища, було проведено аналіз PESTLE, який дозволяє розглянути фактори, які впливають на роботу готелю «Тернопіль» із зовні та не залежать від самого підприємства (рис. 2.3).

Рисунок 2.3. PESTLE – аналіз готелю «Тернопіль»

Джерело: розроблено автором самостійно

Внутрішнє середовище складається, базуючись на управлінських процесах, а також в залежності від оснащення та кадрової політики у закладі. Сюди входить рівень кваліфікації персоналу, що значною мірою впливає на якість обслуговування гостей. Також важливу роль відіграє структура управління готелем, оскільки вона є важливим фактором для забезпечення ефективної роботи різних підрозділів.

До внутрішнього середовища також відноситься і матеріально-технічна база готелю, яка є важливим аспектом в обслуговуванні. Сюди входить номерний фонд, оснащення житлових кімнат та інші зручності, що впливають на комфортність перебування гостей у готелі. Важливо також оцінити слабкі та сильні сторони, які є у готелю «Тернопіль». Для цього було складено SWOT-аналіз, в якому наочно зображено можливості готелю та загрози, а також переваги та недоліки закладу (табл. 2.2)

Таблиця 2.2

SWOT-аналіз готелю «Тернопіль»

Переваги	Недоліки
- Висока кваліфікація персоналу -	- Дизайн деяких номерів, а також загальних зон потребує оновлення

Продовження табл. 2.2

<ul style="list-style-type: none"> - Види на озеро та Тернопільський замок - Розташування практично в центрі міста - Автостоянка під відеонаглядом - Багато додаткових послуг - Сучасний та примітний екстер'єр Витончений інтер'єр 	<ul style="list-style-type: none"> - Готель має досить низький рівень екологічності - В номерах низька шумоізоляція, особливо в тих, що мають вихід на дорогу - Просто біля готелю знаходиться автобусна зупинка, що призводить до зайвого шуму
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - Матеріальна база для проведення конференцій та семінарів, що робить готель привабливішим для бізнесу - Можливість застосування різноманітних рекламних стратегій 	<ul style="list-style-type: none"> - Війна з росією - Зниження конкурентоспроможності внаслідок зношення номерного фонду - Зростання рівня конкуренції у готельному бізнесі України

Джерело: розроблено автором самостійно

Отож, аналізуючи дані, наведені у SWOT-аналізі, можна підсумувати, що готель «Тернопіль» має ряд переваг, які виділяють його серед багатьох інших закладів готельного господарства міста Тернопіль. Сюди відноситься розташування недалеко від обох вокзалів, а саме залізничного та автобусного, а також вигляд з вікон на центр міста, Архикатедральний собор Непорочного зачаття Святої Богородиці, Воздвиженську церкву, Тернопільське озеро та замок.

Однак, поряд із тим є ряд недоліків. Наприклад, високий рівень шуму в деяких номерах. Особливо це відчувається у номерах, які вікнами або балконами виходять на дорогу. Враховуючи той факт, що автобусна зупинка знаходиться за кілька метрів від входу в готель, то це створює додаткові незручності, оскільки гальмування транспорту добре відчутне.

Можливості, які має готель «Тернопіль» для підвищення конкурентоспроможності, включають у себе велику кількість конференц-залів різноманітної конфігурації, що дозволяє закладу взяти на себе організацію таких заходів як наукові конференції, семінари, бізнес-зустрічі, брифінги, вебінари

тощо, що є надзвичайно актуальним, враховуючи світовий досвід із коронавірусом та діджиталізацію процесу навчання. Не останню роль грає можливість використання різноманітних рекламних засобів, зокрема реклама в Інтернеті, мобільних застосунках та соціальних мережах.

Як і в кожній галузі господарства, для готелю «Тернопіль» існують і певні загрози. Однією з основних є війна в Україні. Це створює високий рівень небезпеки через ракетні атаки, що знижує відвідуваність країни іноземними туристами. В свою чергу, зниження рівня відвідуваності підвищила рівень конкурентної боротьби між закладами готельної галузі України, оскільки боротьба ведеться за кожного гостя.

Провівши аналіз сильних та слабких сторін готелю «Тернопіль», можна також проаналізувати рівень конкурентоспроможності закладу. Для цього можна порівняти оцінки його основних показників із оцінками його основних конкурентів. Для готелю «Тернопіль» основними конкурентами є готель «Галичина».

Порівняння можна провести за такими критеріями, як інтернет, комфорт, зручності, персонал, розташування, співвідношення ціни та якості, чистота та загальна оцінка. Для порівняння брались середні показники оцінок, які готель «Тернопіль» отримав на сайті Booking від гостей, які користувались його послугами (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Порівняння динаміки оцінок готелів «Тернопіль» та «Галичина»

Критерії	Оцінка, бал			
	«Тернопіль»		«Галичина»	
	2024	2025	2024	2025
1	2	3	4	5
Інтернет	8.6	9.0	8.9	9.0
Зручності	8.5	8.7	8.8	8.7
Комфорт	8.7	8.9	9.0	8.9
Персонал	9.2	9.4	9.4	9.4
Розташування	9.7	9.8	9.4	9.4

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5
Ціна/Якість	8.4	8.7	8.8	8.7
Чистота	8.7	8.9	9.0	9.0
Загальна оцінка	8.7	8.9	8.9	8.8

Джерело: розроблено автором самостійно [21; 22]

Отож, як можна побачити, аналізуючи показники табл. 2.3. є певна динаміка в оцінках порівнюваних готелів. Так, показники швидкості інтернету прирівнялись та складають 9 балів із 10. Це на 0,1 вище для готелю «Галичина» та на 0,4 вище для готелю «Тернопіль».

Оцінка зручностей в обох готелях також прирівнялась до 8,7 у 2025 році, хоча ще у 2024 складала 8,5 для готелю «Тернопіль» та 8,8 для готелю «Галичина». Рівними стали і показники комфорту – 8,9 балів з 10. Хоча варто підмітити, що рівень комфорту у минулому році гості готелю «Тернопіль» оцінювали у 8,7 балів, а у готелі «Галичина» у 9. Тож для «Галичини» показники знизились на 0,1 бала. Оцінка професійності персоналу зрівнялась та оцінюється в 9,4. Для «Тернополя» показник зріс на 0,2 бали, а для «Галичини» залишився на тому самому рівні. Така ж ситуація у готелю «Галичина» і з оцінкою розташування – незмінні 9,4 бали. Натомість для готелю «Тернопіль» показник зріс на 0,1 – 9,8 замість 9,7.

В оцінці співвідношення ціни та якості також спостерігається певна динаміка. У 2024 році даний показник у готелі «Тернопіль» оцінювався у 8,4, натомість зараз він складає 8,7, що свідчить про його збільшення на 0,3 бали. А от в готелі «Галичина» спостерігається зниження на 0,1 – 8,7 у 2025 році замість 8,8. Чистота в готелі «Галичина» залишається на тому самому рівні і оцінюється в 9 балів із 10. Натомість в готелі «Тернопіль» показник збільшився 0,2 бали та складає 8,9 з 10.

Загальна оцінка готелю «Тернопіль» у 2024 році складала 8,7 балів із 10. Натомість станом на 2025 рік вона становить 8,9, тобто оцінка підвищилась на 0,2 бали. Тим часом загальна оцінка готелю «Галичина», яка минулого року

складала 8,9, у 2025 році складає лише 8,8, тобто також помітне її зниження на 0,1 бали.

Опираючись на дані, які подані у табл. 2.3. можна скласти павутину конкурентоспроможності, яка наочно продемонструє рівень конкурентоспроможності готелю «Тернопіль» (рис. 2.4).

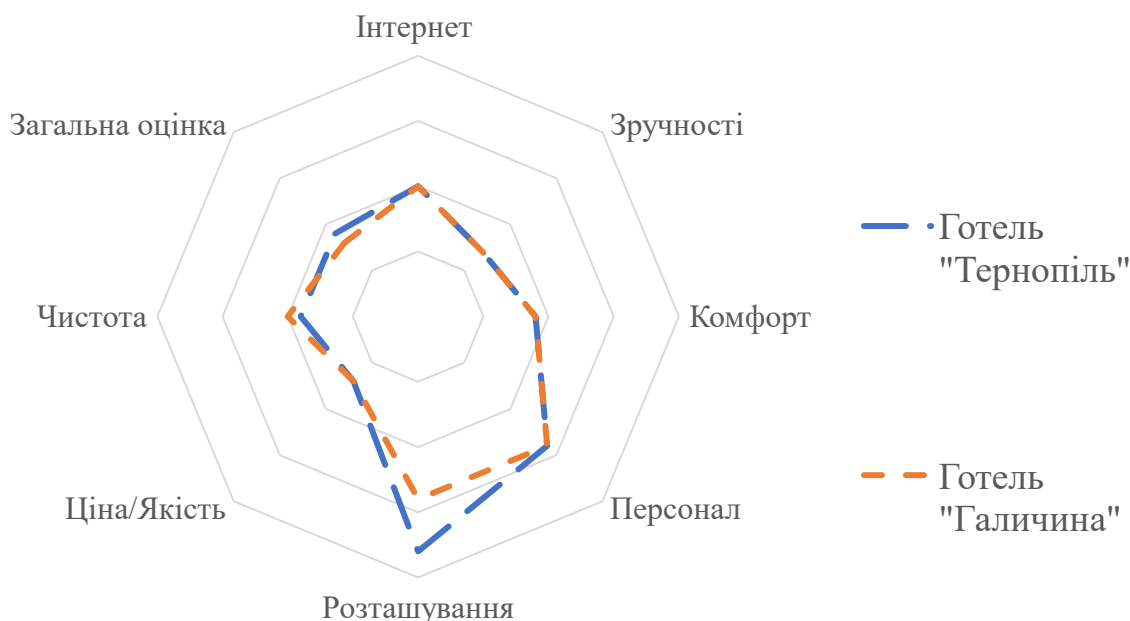

Рисунок 2.4. Павутина конкурентоспроможності готелю «Тернопіль»

Джерело: розроблено автором самостійно

На павутині видно, що лідируючі позиції готель «Тернопіль» зберігає саме у точці «Розташування», тим часом, як готель «Галичина» має вищі оцінки у плані Чистоти. У підсумку можна сказати, що оцінка показників роботи готелю «Тернопіль» збільшилась у всіх пунктах, в той час як оцінки готелю «Галичина» знизились у декількох пунктах. Це свідчить про те, що розвиток готелю «Тернопіль» не стоїть на місці, а його керівництво активно приймає управлінські рішення, які сприяють покращенню його роботи.

Однією із категорій управлінських рішень, що покращують роботу готелю, є екологічність послуг, які в ньому надаються.

2.3. Дослідження екологічності послуг, які надаються в готелі «Тернопіль»

Одним із важливих факторів роботи сучасних закладів готельного господарства є екологічна спрямованість послуг, яка надається гостям. У цьому плані готель «Тернопіль» знаходиться на досить низькому рівні, а тому потребує значного доопрацювання для підвищення конкурентоспроможності. Висновок про низький рівень екологічності можна зробити з того, що тут досить мало екологічних ініціатив, а ті, що уже задіяні, мають малу екологічну ефективність.

Екологічне спрямування роботи закладу оцінювалось за такими критеріями, як енергозбереження, політика керування відходами, рівень шкідливості засобів для прибирання, а також натуральність матеріалів, використаних для обслуговування гостей та оздоблення приміщень тощо.

Перш за все варто підмітити, що у готелі «Тернопіль», починаючи від минулого року, було встановлено кілька сонячних батарей, які значно економлять електроенергію, акумулюючи її від сонячного проміння. Такий захід призвів до зниження витрат на електроенергію, а також до ряду покращень у плані зменшення вуглецевого сліду в атмосферу.

До того ж, у готелі «Тернопіль» використовуються світлодіодні лампи, які також вносять свою лепту у економію електроенергії, а також є досить екологічним варіантом в тому плані, що служать набагато довше. Це призводить до скорочення кількості заміни самих ламп, а відповідно, і викиди вуглецю та шкідливих речовин скорочуються в рази.

Однак, екологічність засобів освітлення певною мірою нівелюється використанням газу в системі опалення готелю. Готель «Тернопіль» досить великий заклад, тому використання газу є економнішим варіантом, ніж та сама електрика. До того ж, газ, як джерело тепла є досить ефективним, і нагрівання тих самих житлових кімнат або води відбувається набагато швидше.

Поряд із цим є і ряд загроз саме у використанні подібного джерела тепла. Наприклад, це може призвести до витоку та отруєння, а також до вибуху. Все це може стати результатом того, що газове обладнання було встановлено невірною або

піддаватись неправильній експлуатації. А ще використання газу призводить до виділення сірки та азоту, що має негативний вплив не лише на гостей, а й на навколишнє середовище.

Якщо оцінювати матеріали, які використовувались в оформленні залів та кімнат, а також для обслуговування гостей, то варто зазначити, що всі вони є натуральними та не включають у себе пластику, целофану тощо. Посуд, який використовується під час сніданку та інших прийомів їжі, виготовлений із порцеляни, металу та скла. Одноразові стаканчики, які використовуються для приготування кави під час очікування, виготовлені з паперу. Поряд із цим соломинки та кришечки-непроливайки, які використовуються пластикові.

В оформленні загальних приміщень та житлових кімнат також використовуються натуральні матеріали: стіни облицьовані кам'яними відполірованими плитами, так само як і підлога. Стійка адміністратора виготовлена із дерева. В кімнатах меблі виготовлені із ДСП або металу.

Важливим фактором в екологічності роботи готелю «Тернопіль» є те, що тут є власна свердловина із водою. Тому він має свою водосистему, однак, поряд із тим в закладі є підключення до місцевих комунікацій, наприклад, каналізації.

Вода у готелі «Тернопіль» може використовуватись для пиття у холі, постачання у номери, прибирання усіх приміщень закладу тощо. Відповідно до цього, вода повинна бути безпечною для використання, без наявності домішок у більшій концентрації, ніж дозволено нормативними документами. У холі розміщується великий кулер з водою, і його періодично замінюють за попередньою угодою. Така система має на меті економне використання води, а також обмеження простого виливання води. До того ж, використання великих кулерів коштує дешевше, ніж постійна покупка води у бутлях, яка, до того ж, потребує місця для зберігання.

Вода, яка використовується для приготування їжі, що подають гостям готелю, також закупається у великих бутлях, оскільки якість води зі свердловини не годиться для приготування їжі.

Однак, дані аспекти водозберігання єдині, що мають застосування в готелі «Тернопіль». Туалети, душі та крани, які використовуються в закладі – звичайні, а тому не мають системи економічного використання водних ресурсів. У планах керівництва готелю є встановлення сенсорних кранів у номерах, що зробило б роботу готелю більш екологічною та більш економічною. Екологічність використання води також передбачено в готелі «Тернопіль» додатковими сервісами. Наприклад, відмовою гостей від щоденного прибирання.

В готелі «Тернопіль» відсутні також роздільні смітники для різних матеріалів сміття. Тобто, можливість сортування відходів у закладі абсолютно відсутня. В доступних місцях та номерах готелю розміщені невеличкі нержавіючі урни, в які застелено звичайний целофановий мішок для сміття. Окрім того, готель «Тернопіль» активно використовує багаторазові рушники. Це не лише має естетичніший вигляд, ніж паперові рушники, а й сприяє тому, що кількість відходів значно зменшується.

Якщо аналізувати меню сніданків у готелі «Тернопіль», то можна помітити, що тут досить малий вибір страв для веганів. Відмінність веганів від інших людей, які дотримуються спеціального харчування полягає у тому, що вони не вживають абсолютно ніяких продуктів тваринного походження, включно з молочними продуктами та яйцями. Однак, кожен із сніданків, які подаються у номери, присутні подібні продукти. А це, в свою чергу, призводить до великої кількості харчових відходів.

Із напрямків екологічності, які присутні в роботі готелю «Тернопіль» варто відзначити станцію, яка дозволяє заряджати електричні автомобілі. Такий транспорт є досить екологічним за рахунок того, що не використовує бензину або дизельного палива, а відповідно викиди в атмосферу та вуглецевий слід від користування ними набагато менші, ніж від звичайних автомобілів.

До того ж, наявність такої станції є хорошим стимулом скористатись саме послугами готелю «Тернопіль» для туристів, які слідуєть модним тенденціям та турбуються про навколишнє середовище. Однак, варто підмітити, що при послугі

трансферу від вокзалу до самого готелю використовується звичайний транспорт, тому напрямок транспорту в закладі також має варіанти для доопрацювання.

Оскільки готель «Тернопіль» має у своєму розпорядженні досить велику територію, а також враховуючи той факт, що він знаходиться біля паркової зони, то можна сказати, що рівень вуглецевого сліду від його роботи значною мірою знижується. Варто також зазначити, що гості, які прибувають у готель «Тернопіль», мають можливість отримати розгорнуту інформацію про всі екологічні напрямки, які працюють у закладі, а також про всі можливості провести час із користю для навколишнього середовища.

Опираючись на аналіз екологічності послуг, що надаються в готелі «Тернопіль», можна оцінити кожен із них окремо за 5-бальною шкалою. Для проведення оцінки варто розробити анкету, в якій буде визначено основні напрямки оцінювання (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Анкета оцінювання екологічності послуг готелю «Тернопіль»

№	Критерії оцінки	Так ☒	Ні ☐
1	Наявність сонячних панелей	☒	☐
2	Наявність сонячних батарей	☐	☒
3	Використання світлодіодних ламп	☒	☐
4	Опалення газом	☒	☐
5	Натуральні матеріали в оздобленні готелю	☒	☐
6	Натуральні матеріали для одноразового посуду	☐	☒
7	Використання системи економії води	☐	☒
8	Наявність окремих контейнерів для сортування сміття	☐	☒
9	Забезпечення у меню веганських страв	☐	☒
10	Наявність станції для заряджання електромобілів	☒	☐
11	Використання звичайного транспорту	☐	☒

Джерело: розроблено автором самостійно

Дані для оцінки рівня екологічності закладу наведені у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Оцінка екологічності готелю «Тернопіль»

№	Критерій	Оцінка
1	Джерела відновлювальної електроенергії	4.5
2	Світлодіодні лампи	5
3	Джерело тепла	4
4	Використовувані матеріали	3.5
5	Економне використання води	1
6	Сортування сміття	1
7	Вегетаріанське та веганське меню	1
8	Транспорт	3
9	Зелені насадження	4.5

Джерело: розроблено автором самостійно

Найнижчі бали, як можна помітити, виявились саме у частині меню, сортування сміття та економного використання води. Це пов'язано із тим, що відсутні спеціалізовані напрямки в харчуванні, а також політика сортування сміття та засоби, які дозволяють економніше використовувати водні ресурси.

Наочно оцінку екологічності готелю «Тернопіль» зображено на рис. 2.5.

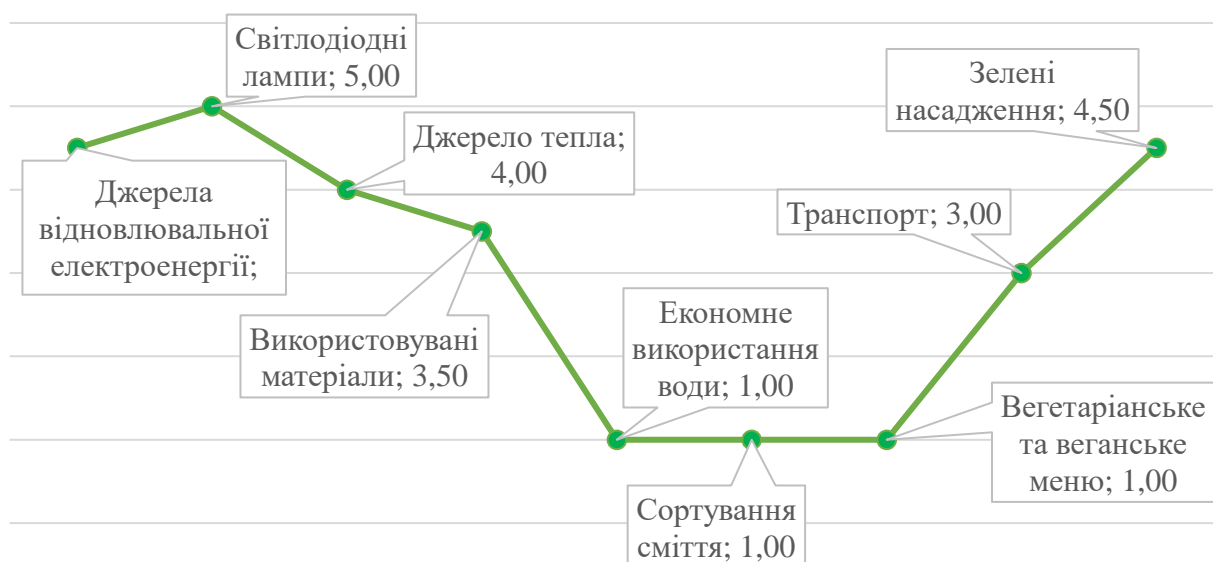

Рисунок 2.5. Діаграма оцінки показників екологічності роботи готелю «Тернопіль»

Джерело: розроблено автором самостійно

Також потребують доопрацювання такі напрямки, як транспорт та матеріали, які використовуються під час обслуговування. Необхідно задуматись над тим, аби використовувати електричні види автомобілів, а також обладнати більше станцій підзарядки для них. Таким чином, після того, як було визначено основні напрямки, які потребують вдосконалення, варто розпочати розробку проєкту із підвищення екологічності послуг готелю «Тернопіль».

Висновки до розділу 2

У другому розділі було проаналізовано загальні аспекти діяльності готелю «Тернопіль», зокрема, розглянуто його основні види діяльності, а також головні акціонери. Окрім цього, було досліджено номерний фонд готельного закладу та цінову політику. Було наведено характеристику усіх категорій, які наявні у готелі «Тернопіль», а саме люкс-апартаменти, напівлюкс сімейний, одномісні та двомісні стандарти та економи.

Було проаналізовано фінансову діяльність готелю «Тернопіль», після чого зроблено висновок, що заклад є рентабельним та конкурентоспроможним. Даний висновок базується на тому, що показники чистого доходу зросли на 84%, а обсяги реалізації – на 3%.

Також було проведено дослідження факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. При цьому головним чинником зовнішнього середовища було визначено війну із росією, оскільки вона впливає не лише на безпеку відвідувачів, а й на економіку, туристичні потоки та ряд інших факторів.

Сильними сторонами визначено місце розташування та авторську кухню. Головною слабкою стороною – низький рівень екологічності, який пов'язаний із невеликою кількістю заходів еко-менеджменту, що працюють на території готелю «Тернопіль». Зважаючи на це, було прийнято рішення розробити проєкт щодо підвищення рівня екологічності закладу.

РОЗДІЛ 3. СТВОРЕННЯ ПРОЕКТУ З ВПРОВАДЖЕННЯ ІНІЦІАТИВ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ГОТЕЛІ «ТЕРНОПІЛЬ»

3.1. Розробка проекту впровадження екологічного менеджменту в готелі «Тернопіль»

Розробка будь-якого проекту у закладах готельно-ресторанного господарства розпочинається із формування його мети. Метою проекту екологізації готелю «Тернопіль» є досягнення закладом рівня екологічної свідомості, який дозволить отримати міжнародні екологічні сертифікати. Це, у свою чергу, привабить до готелю більший наплив туристів, що цінують екологічне спрямування роботи закладів розміщення.

Основні напрямки підвищення рівня екологічності зображено на рис. 3.1.

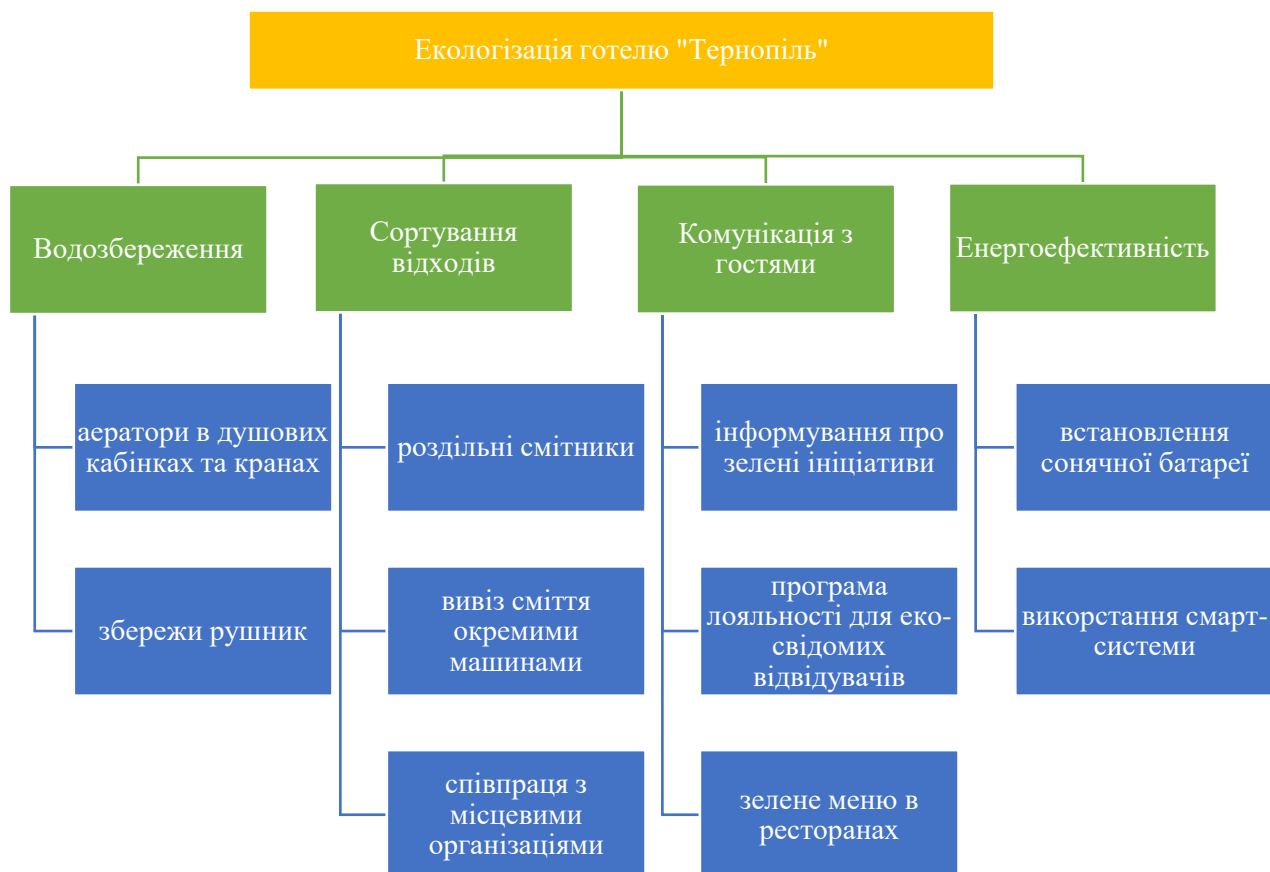

Рисунок 3.1. Загальна схема проекту екологізації готелю «Тернопіль»

Джерело: розроблено автором самостійно

В цілому, пропонований проєкт екологізації включає в себе наступні блоки:

1. Водозбереження;
2. Сортування відходів;
3. Комунікація з гостями;
4. Включення веганських страв у меню;
5. Енергоефективність.

Кожен із цих блоків включає в себе кілька окремих підпунктів, які стосуються підрозділів, що функціонують у готелі «Тернопіль», які наразі потребують екологічного покращення.

Першим блоком впровадження заходів еко-менеджменту є блок водозбереження закупівлю аераторів на крани та душові кабінки. Аератором називають насадку, яка змішує воду із повітрям. У результаті даного процесу потік води стає у кілька разів м'якшим і при цьому витрачається менше води. Встановлення аераторів необхідно зробити не лише у номерах готелю «Тернопіль», а й у технічних зонах, таких, як кухня та пральня.

Наступним пунктом екологізації готелю «Тернопіль» в блоці водозбереження є впровадження програми «Збережи рушник». Це добровільна ініціатива, яка пропонує гостям зменшити частоту заміни рушників та постільної білизни під час їхнього перебування у готелі.

За стандартами обслуговування, рушники повинні замінюватись кожного дня під час прибирання номерів. Однак, згідно регламенту ініціативи «Збережи рушник» гості самі можуть вирішувати, як часто вони хочуть отримувати свіжу білизну. Для введення даної ініціативи варто розмістити інформаційні таблички у ванних кімнатах та душових. При цьому обов'язковим є дублювання двома мовами – українською та англійською.

Окрім інформування гостя варто провести додатковий інструктаж для покоївок, які проводять прибирання у номерах. А ще, варто додати інформацію про наявність програми на сайт готелю «Тернопіль» та на ресурси для бронювання номерів, із якими співпрацює заклад.

Наступним блоком проекту екологізації готелю «Тернопіль» є сортування сміття. Дана ініціатива передбачає наявність двох або трьох окремих контейнерів, кожен з яких призначений для різного виду сміття. Особливо доцільно їхнє розміщення у зонах рецепції, їдальні та біля конференц-залів.

Впровадження ініціативи сортування сміття передбачає закупівлю спеціалізованих контейнерів із піктограмами, які позначають їхнє призначення. Для номерів готелю «Тернопіль» необхідно передбачити покупку міні-контейнерів у кількості 121 шт., а для загальних зон – компактних наборів у кількості 3 шт.

Для того, щоб ініціатива з розділення сміття була максимально ефективна, варто також передбачити вивезення відходів різними машинами. Це робиться для того, щоб відсортоване сміття не перемішувалось під час транспортування.

Наступним пунктом у блоці сортування відходів є співпраця з місцевими екологічними організаціями. З їхньою допомогою можна організовувати еко-заходи у готелі, а також проводити акції з озеленення території, сортування сміття та переробки пальчикових батарейок.

У Тернополі функціонує дві еко-організації, а саме ГО «ЕкоКлуб Тернопіль» та Zero Waste Тернопіль. Оскільки працюють вони на громадських засадах, то багато заходів із їхньою допомогою можна влаштувати безкоштовно або за пожертви небайдужих осіб.

Наступним блоком екологізації послуг, які необхідно надавати готелем «Тернопіль» є блок комунікації із гостями. Він має на меті розповсюдити серед відвідувачів інформацію про те, які саме екологічні напрямки уже працюють на базі закладу та як ними можна скористатись. Впровадження завдань цього блоку передбачає розміщення спеціальних табличок у номерах, а також спеціальних QR-кодів, що переводять гостей на окрему сторінку сайту, де детально можна отримати інформацію щодо усіх еко-ініціатив.

Ще одним пунктом даного блоку заходів є наявність програми еко-бонусів. Вона передбачена для гостей, які підтримують політику сталого спрямування

готелю та свідомо знижують вплив на навколишнє середовище. Приклади бонусів для таких гостей наведено у табл. 3.1

Таблиця 3.1

Приклади програми еко-бонусів

Еко-дія	Нагорода
Відмова від щоденного прибирання та заміни рушників	Купон на каву або чай
Власна пляшка	Наліпка, що відмічає екологічну дію гостя. Пізніше наліпки можуть бути виміняні на бонуси або знижки.
Вегетаріанське меню	10% знижки

Джерело: розроблено автором самостійно

Ще одним пунктом, який підвищує рівень екологічності готелю «Тернопіль» є впровадження екологічного меню у ресторані. Воно може складатись із вегетаріанських, веганських позицій, для приготування яких використовуватимуться місцеві продукти. Для того, щоб ввести «зелене меню», достатньо ввести у нього кілька позицій без м'яса, а також відзначати їх відповідними позначками (локальні продукти або страва з мінімальним впливом на довкілля). А використання продуктів від місцевих виробників значно скорочує витрати на транспортування.

Останнім блоком у проекті впровадження заходів еко-менеджменту є блок енергозбереження. Дана група має на меті збереження енергії та можливість збереження коштів у довгостроковій перспективі. Першим пунктом, який доцільно запропонувати для готелю «Тернопіль» є встановлення сонячних батарей. Минулого року керівництво готелю встановило на даху закладу сонячні панелі, які дозволили отримувати енергію від сонячного світла, і у найближчих планах встановлення сонячних батарей, які дозволять акумулювати енергію, отриману від сонячних панелей. Акумулювання в свою чергу дасть змогу

користуватись енергією вночі, що зменшить використання електрики від загальних комунікацій і, в перспективі, зекономити кошти на енергії.

Окрім сонячних батарей, проект екологізації готелю «Тернопіль» передбачає введення системи «розумний готель». Дана система передбачає автоматизоване управління енергією, тобто опалення, освітлення, бойлерами та кондиціонерами. При використанні смарт-системи вони вмикаються при наявності у номері постояльця.

Для впровадження системи розумного готелю варто встановити по всьому закладу датчики руху, а також датчики, що вимірюватимуть температуру та реагуватимуть на час доби. Хорошим варіантом буде прив'язка смарт-системи до магнітної картки-ключа, оскільки при цьому за рахунок зникнення електропостачання знизиться імовірність роботи приладів. Управління системою розумного готелю може відбуватись через додаток або з рецепції готелю.

Розробивши загальну схему проекту екологізації готелю «Тернопіль» та проаналізувавши її основні комплекси, необхідно провести розрахунки того, яких економічних результатів варто очікувати від його введення.

3.2. Економічні результати від впровадження проекту екологічного менеджменту в готелі «Тернопіль»

Для розрахунку загальних економічних результатів впровадження необхідно спочатку визначити вартість запропонованих нововведень, а також скласти кошторис необхідних витрат. Також під час розрахунку враховуються очікувані результати від впровадження екологічних ініціатив та їхній вплив на рейтинг готелю «Тернопіль».

Для того, щоб ввести заходи, що запропоновані розробленим проектом у блоці водозбереження, необхідно розрахувати наступні дані:

- кількість аераторів для кранів та для душів;
- вартість встановлення аераторів;
- вартість табличок для номерів;
- вартість закупівлі друкованої продукції;

- навчання персоналу, зокрема покоївок.

Аераторів для кранів необхідно буде закупити приблизно 130 штук. Аераторів для душу потрібна менша кількість, а саме 116 штук. Від кількості насадок залежатиме вартість їх встановлення. Однак, враховуючи, що готель «Тернопіль» має у своєму штаті сантехніка, то можна зробити висновок, що залучення стороннього майстра заклад не потребує.

Вартість одного аератора для крану в середньому становить 100 грн., а аератора для душу – 120 грн. Тому можна підсумувати, що для закупівлі 246 штук аераторів необхідно затратити 26 920 грн. Результатом впровадження практики використання аераторів має стати економія від 30 до 50% води, а період окупності вимірюється від 4 до 6 місяців.

Закупівля табличок із повідомленням про ініціативу «Збережи рушник» розраховуватимуться в залежності від кількості санвузлів у готелі. Необхідно закупити 121 табличку для номерного фонду, а також взяти 2 додаткові таблички для санвузлів на першому поверсі. Середня вартість подібної послуги вартує 50 грн за штуку. Тому для закупівлі необхідної кількості табличок потрібно затратити 6 150 грн. Результатом впровадження ініціативи «Збережи рушник» має стати зменшення обсягів прання на 25 – 55%, а також зниження витрат на електроенергію, воду та мийні засоби.

Друкована продукція, така як буклети, зазвичай замовляється партіями. При цьому часто за збільшення кількості буклетів іде невелике зниження ціни. В середньому, партія із 200 буклетів коштуватиме 2 000 грн.

Навчання покоївок щодо розуміння системи «Збережи рушник» не потребує додаткових витрат, оскільки може відбуватись у якості інструктажу від старшої покоївки.

Загальний кошторис на впровадження заходів із блоку водозбереження наведено у табл. 3.2.

Наступним кроком був розрахунок витрат на впровадження екологічних ініціатив, запропонованих у розділі сортування відходів. При цьому розраховувались наступні статті витрат:

- міні-смітники для номерів;
- контейнери для загальних зон;
- замовлення окремих машин на вивіз сміття;
- замовлення буклетної продукції на спільні акції з екоорганізаціями.

Таблиця 3.2

Загальний кошторис заходів водозбереження у готелі «Тернопіль»

№	Матеріал	Кількість, шт	Вартість за 1 штуку, грн	Загальна вартість, грн
1	Аератори для кранів	130	100	13 000
2	Аератори для душів	116	120	13 920
3	Таблички для номерів	123	50	6 150
4	Буклетна продукція	200	10	2000
Загальна вартість, грн		35 070		

Джерело: розроблено автором самостійно

Міні-смітники замовляються у кожен номер, тому їх потрібно 121 штуку. Вартість одного такого контейнера становить в середньому 180 грн, тому на закупівлю контейнерів для номерів необхідно затратити 21 780 грн. Контейнери для загальних приміщень мають більший розмір і зазвичай продаються у вигляді наборів. Вартість одного такого набору у середньому становить 500 грн. Загалом, в готель «Тернопіль» таких наборів необхідно близько 5 шт., загальною вартістю 2 500 грн. Очікуваним ефектом від впровадження даного проекту є зменшення на 50% обсягів змішаного сміття, а також можливість здачі сировини до пунктів переробки, що автоматично підвищить імідж в очах відвідувачів, які обирають екологічні готелі.

Замовлення окремих машин розраховується із врахуванням того, скільки видів сміття передбачено ініціативою. Середня вартість однієї машини становить близько 500 грн на місяць. Враховуючи, що даний проект передбачає сортування сміття на 3 категорії, то відповідно до цього, забирати сміття повинні 3 машини. Місячні витрати на це становитимуть 3 000 грн.

Співпраця із місцевими організаціями зазвичай безкоштовна. Єдина стаття витрат, яка може бути задіяна під час цього, це замовлення буклетної продукції (див. табл. 3.2).

Загальний кошторис заходів підвищення екологічності готелю «Тернопіль» із блоку сортування сміття викладено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Кошторис заходів блоку «Сортування сміття» для підвищення екологічності готелю «Тернопіль»

№	Матеріал	Кількість, шт	Вартість за 1 штуку, грн	Загальна вартість, грн
1	Міні-контейнери для сміття	121	180	21 780
2	Контейнери для загальних приміщень	5	500	2 500
3	Замовлення окремих машин	6	500	3 000
Загальна вартість, грн				27 280

Джерело: розроблено автором самостійно

Третім блоком заходів, які були передбачені проектом з екологізації готелю «Тернопіль» та потребували детальних прорахунків, був блок комунікація з гостями. Під час прорахунку вартості його введення враховувались вартісні характеристики наступних показників:

- інформаційних табличок (див. табл. 3.2)
- інформаційних буклетів;
- еко-стікерів;
- розробки страв;
- дизайну меню;
- друкування нового меню.

Вартість еко-стікерів розраховується за принципом, схожим на розрахунок вартості рекламних буклетів. Їх також замовляють партіями, зазвичай по 200 штук. Однак, при цьому стікери дещо дешевші від буклетів. Їхня вартість в середньому складає 5 грн. Відповідно до цього, партія із 200 стікерів коштуватиме близько 1000 грн.

Наступним етапом є прорахунок вартості введення нового екологічного меню. Для початку необхідно прорахувати суму, яку необхідно витратити на розробку нових страв. В середньому даний процес, включно із витратами на сировину, вартує близько 2 000 грн.

Після того, як нові страви, наприклад, зелений салат із авокадо і кіноа, розроблено та затверджено, необхідно розробити дизайн оновленого меню. В середньому, замовлення на нове меню вартує близько 1 000 грн. Вартість друку нового меню, із використанням якісного паперу та фарби, в середньому становить 750 грн. Введення нового меню має на меті підвищення лояльності відвідувачів на 20 – 30%, що відповідно, збільшить кількість бронювань.

Загальний кошторис вартості третього блоку заходів екологічності готелю «Тернопіль» наведено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Кошторис блоку «Комунікація із відвідувачами»

№	Матеріал	Кількість, шт	Вартість за 1 штуку, грн	Загальна вартість, грн
1	2	3	4	5
1	Друк інформаційних табличок	10	50	500
2	Друк інформаційних буклетів	200	10	2 000
3	Друк еко-стікерів	200	5	1 000
4	Розробка нових страв	4	500	2000

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4	5
5	Розробка дизайну нового меню	1	1 1000	1 000
6	Друкування нового меню	5	150	750
Загальна вартість, грн		7 250		

Джерело: розроблено автором самостійно

Останнім блоком, який передбачений розробленим проектом екологізації послуг готелю «Тернопіль», були заходи із енергоефективності. При розрахунку їхньої вартості було враховано наступні аспекти:

- вартість сонячних батарей;
- обслуговування сонячних батарей;
- вартість датчиків руху;
- вартість центрального модуля смарт-системи;
- вартість технічного обслуговування.

Вартість сонячних батарей залежить від їхньої кількості, розміру та потужності. В середньому одна сонячна батарея на 15кВт коштує 42 000грн. Для того, аби забезпечити акумулювання енергії, необхідної для готелю «Тернопіль» необхідно близько 2 батарей, сумарна вартість яких складає 84 000грн. Окрім цього, сонячні батареї вимагають постійного обслуговування, тому його також варто включити у загальний кошторис. В середньому роботи щодо встановлення батарей складають близько 10 000грн. А роботи щодо подальшого їх обслуговування становлять 3 000грн. щомісячно.

Встановлення датчиків руху, які необхідні для роботи смарт-системи, вимагає розрахунку в залежності від кількості номерів. Враховуючи, що на 1 номер приходить приблизно 2 датчики (у санвузлі та кімнаті), то датчиків потрібно 242 штуки. Вартість одного датчика становить, в середньому, 100грн. таким чином, на закупівлю потрібної кількості датчиків необхідно затратити

24 200грн. Окрім цього, встановлення центрального модуля та його інтеграція вартуватиме близько 30 000грн, а його обслуговування щомісячно – 5 000 грн.

Загальний кошторис блоку «Енергозбереження» наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Кошторис блоку «Енергозбереження» у готелі «Тернопіль»

№	Матеріал	Кількість, штук	Вартість за 1 штуку, грн	Загальна вартість, грн
1	Сонячні батареї	2	42 000	84 000
2	Обслуговування сонячних батарей	12	3 000	36 000
3	Вартість датчиків руху	242	100	24 200
4	Вартість центрального модуля смарт-системи	1	30 000	30 000
5	Вартість технічного обслуговування	12	5 000	60 000
Загальна вартість, грн				234 000

Джерело: розроблено автором самостійно

Прорахувавши вартість усіх блоків завдань, необхідних для екологізації роботи готелю «Тернопіль», було розраховано загальну вартість проекту (табл.3.6).

Таблиця 3.6

Загальна вартість проекту екологізації готелю «Тернопіль»

№	Блок	Вартість, грн
1	Водозбереження	35 070
2	Сортування сміття	27 280
3	Комунікація з гостями	7 250
4	Енергоефективність	234 000
5	Загальна	303 600

Джерело: розроблено автором самостійно

Отож, аналізуючи усі розрахунки, які було подано у пункті 3.2. можна зробити висновок, що загальна вартість впровадження розробленого проекту з впровадження заходів екологічного менеджменту складатиме 303 600 грн. Враховуючи, що доходи готелю «Тернопіль» становлять 8 147тис. грн, термін окупності становить близько 1 місяця.

Кінцевим результатом впровадження даного проекту стане зменшення витрат на електроенергію та воду, підвищення рейтингу готелю «Тернопіль» за рахунок екологічності послуг, залучення більшої частини відвідувачів, можливість отримання закладом екологічних міжнародних сертифікатів та покращення іміджу готелю «Тернопіль» серед жителів міста.

Висновки до розділу 3

Було проаналізовано вплив проекту на роботу закладу розміщення, а також досліджено основні фінансові результати. Зокрема, було встановлено, що розроблений проект має на меті підвищення конкурентоспроможності готелю «Тернопіль» та збільшення рівня відвідуваності закладу за рахунок гостей та туристів, які обирають заклади розміщення, що притримуються принципів екологічної сталості.

Було запропоновано заходи екологізації послуг у таких напрямках, як вода-та енергозбереження, сортування сміття та інформування гостей про доступні еко-ініціативи. Дані пропозиції мають на меті зменшення витрат на електроенергію, а також підвищення рівня екологічності послуг у готелі «Тернопіль» та зробити заклад конкурентоспроможним на міжнародній арені.

Визначено, що загальна вартість впровадження розробленого проекту з впровадження заходів екологічного менеджменту складатиме 303 600 грн. Враховуючи, що доходи готелю «Тернопіль» становлять 8 147тис. грн, термін окупності становить близько 1 місяця. Кінцевим результатом впровадження даного проекту стане зменшення витрат на електроенергію та воду, підвищення рейтингу готелю «Тернопіль» за рахунок екологічності послуг.

ВИСНОВКИ

Екологічний менеджмент є ваговою частиною розвитку готельного господарства України. Він є не лише інструментом дотримання умов сталого розвитку, а й фактором вагової конкурентної переваги на готельному ринку України. Впровадження екологічних ініціатив сприяє зниженню витрат на енергію та водопостачання, а також приваблює туристів та допомагає формувати позитивний імідж закладу.

У кваліфікаційній роботі було проведено дослідження теоретико-методичних аспектів екологічного менеджменту в закладах готельного господарства. Зокрема, було встановлено, що екологічний менеджмент зараз є одним із ключових факторів конкурентоспроможності закладів готельного бізнесу, особливо враховуючи, що Україна у розвитку даної галузі впевнено опирається на приклади європейських країн, які давно вважають категорію сталого розвитку однією з головних під час оцінки якості. При цьому досліджувались роботи науковців, що вивчали не лише напрямки впровадження заходів екологічного менеджменту, а й саму сутність еко-менеджменту в готельному господарстві.

Також було проведено аналіз необхідності впровадження екологічного менеджменту в закладах готельного господарства. При цьому було виявлено, що заклади готельного господарства, які функціонують на території України, або взагалі їх впроваджують заходи екологічного менеджменту, або роблять це повільними темпами. Однією з причин повільного впровадження екологічного менеджменту закладів готельного господарства є низький рівень освіти у даному питанні та слідування застарілим стандартам.

У роботі вивчено методичні аспекти впровадження екологічного менеджменту в готелях України на базі готелю «Тернопіль». Зокрема, оцінено основні економічні показники функціонування закладу, а також проведено аналіз його конкурентного середовища. Це дало змогу зрозуміти, в яких аспектах роботи готель «Тернопіль» має вищі показники, ніж у конкурентів, а у яких

вимагає доопрацювання. Так, сильними сторонами є висока кваліфікація персоналу та вигідне місце розташування. В той же час, слабкими сторонами готелю «Тернопіль» є низький рівень екологічності послуг, а також застарілий дизайн деяких номерів і низька шумоізоляція.

Окрім того, проведено дослідження екологічності послуг, які надаються у готелі «Тернопіль». Під час даного дослідження було встановлено, що заклад готельного господарства впевнено рухається у напрямку підвищення рівня екологічності, оскільки за минулий рік було встановлено сонячні панелі, а також у готелі активно використовують систему LED-освітлення та скорочують використання пластикового посуду. Однак, при цьому, є багато факторів даного напрямку, які потребують вдосконалення.

Розроблено проект впровадження заходів екологічного менеджменту в готелі «Тернопіль». Зокрема, визначено такі основні напрямки, як водозбереження, сортування сміття, інформування гостей про екологічні ініціативи та енергозбереження. Дані блоки містили у собі кілька основних напрямків, які були особливо актуальними для даного закладу, а саме водозбереження, сортування відходів, комунікація із гостями, введення веганського меню та засоби енергоефективності.

Після детального розгляду кожного із цих пунктів було проаналізовано очікувані економічні результати від впровадження розробленого проекту екологічного менеджменту в готелі «Тернопіль». А саме прораховано орієнтовану вартість кожного напрямку та блоку напрямків загалом, після чого складено загальний кошторис впровадження розробленого проекту.

Загальна вартість впровадження проекту становить 303 600 грн. При такій сумі, враховуючи чистий прибуток готелю «Тернопіль» можна сказати, що період окупності становитиме близько місяця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова А. Г., Мирошник Ю. А. Еко-тренд в сфері гостинності: економічні та соціальні аспекти. *Ефективна економіка*. Випуск №5. Національний університет харчових технологій, 2020.
[URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/84.pdf](http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/84.pdf)
2. Балджи М. Д., Яслинська К. Д. Досвід європейських країн у впровадженні екологічних інновацій в готельному бізнесі. *Часопис економічних реформ*. 2022. № 3(43). С. 45–49. URL:
<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1c14ccd6-d42f-49ca-9dc6-507063477aa6/content>
3. Безугла Л. С. Нормативно-правове регулювання розвитку екотуристичної інфраструктури в регіоні. *Економічний вісник Донбасу* № 3(61). Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 2020 (ст. 160-165).
[URL:http://www.evd-journal.org/download/2020/3\(61\)/17-Bezuglaia.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2020/3(61)/17-Bezuglaia.pdf)
4. Влащенко Н. М. Інноваційні технології у готельному господарстві : навч. посіб. / Н. М. Влащенко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. 150 с.
5. Габчак Н.Ф., Дубіс Л.Ф, Мельник А.В., Чир Н.В. Екологічний туризм на природоохоронних територіях Закарпатської області. Ужгородський національний університет, 2018.
[URL:https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/46219/1/92..pdf](https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/46219/1/92..pdf)
6. Грановська В. Г., Бойко В. О. Функціонування екоготелів в Україні як чинник активізації підприємницької діяльності. *Економіка АПК*. 2020. № 3. С. 57–65. URL:
https://eapk.com.ua/web/uploads/pdf/Ekonomika%20APK_Iss.3_2020_57-65.pdf
7. Закалик Г.М., Удуд І.Р., Шувар Н.М. Перспективи розвитку екоготелів в Україні: економічний і психологічний аспекти. *Економіка і суспільство*. 2018. №15. URL:
https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/77.pdf

8. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст.546).
[URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text)
9. Закон України «Про туризм» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 31, ст.242). [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/324/95-%D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/324/95-%D0%B2%D1%80#Text)
10. Загорянська О. Л. Оцінка конкурентоспроможності екологічних готелів у сучасних умовах господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22. С. 662–668. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/125.pdf>
11. Каленська В. П., Любченко В. В. Зелений готельний бізнес: екологічна відповідальність. *Готельно-ресторанний та туристичний бізнес*. 2023. № 1. С. 30-37. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/tourism/article/view/1459/1373>
12. Коротич О.М. Тітомир Л.А. Халілова-Чуваєва Ю.О . Екологізація готелів як напрям розвитку готельно-ресторанного бізнесу. *Економіка харчової промисловості*, Одеська національна академія харчових технологій. 2021. Том 13. Випуск 3. URL: https://www.researchgate.net/publication/355632001_Ekologizacia_goteliv_ak_napram_rozvitku_gotelno-restorannogo_biznesu
13. Кругляк М. Е., Панасюк Д. С. Екотуризм в Україні. Державний університет «Житомирська політехніка» 2021. [URL:https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/422.pdf](https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/422.pdf)
14. Новомлинець О. О., Олексієнко С. В., Ющенко С. М., Нагорна І. В. Перспективи розвитку екологічно чистого будівництва в Україні. *Нові технології в будівництві*. 2020. № 37. С. 38–43. URL: http://ntinbuilding.ndibv.org.ua/archive/2020/37_2020/8.pdf
15. Офіційний сайт готелю «Тернопіль». [URL:https://www.hotelternopil.com/](https://www.hotelternopil.com/)

16. Паньків Н., Бик В. Екологізація готельно-ресторанної сфери в контексті сталого розвитку туризму в Україні. *Економічний вісник ХНУ*. 2023. № 1. С. 146–156 URL: <https://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/05/2023-316-23.pdf>
17. Паук О. Є. Інноваційні напрями розвитку готельного господарства України: екологізація засобів розміщення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. Вип. 26.2. С. 29–32. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/pauk2.htm
18. Погребняк Л.В., Савіцька Н.В., Савіцька О.П. Екотуризм як важлива складова стратегії сталого розвитку України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2017/ Дипуск №15. С. 122–128. URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/24.pdf>
19. ПрАТ «Тернопіль-готель». URL: <https://vkursi.pro/card/prat-ternopil-hotel-14038383>
20. Сищук В.В. Інноваційні тенденції розвитку готельного бізнесу в Україні Матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. «Гостинність, сервіс, туризм: досвід, проблеми, інновації» КНУКІМ, 2023. 478 с. С.377-380. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/syschuk.htm
21. Сторінка готелю «Галичина» на сайті бронювання Booking.com URL: <https://www.booking.com/hotel/ua/halychyna.uk.html?aid=2311236&label=uk-ua-booking-desktop-OXK0dABGmfYiD5lwTMEw6QS653685400986t>
22. Сторінка готелю «Тернопіль» на сайті бронювання Booking.com URL: https://www.booking.com/hotel/ua/ternopol.uk.html?aid=318615&label=New_Ukrainian_UK_5226437665yIkX6W%2AEJoVw6HRjm85eXAS217246880040
23. Терещук Н.В. Вплив екологічної сертифікації на рейтинг з боку клієнтів. *Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища*. Уманський національний університет садівництва. 2022. Випуск №65. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/65_2022/25.pdf

24. Терещук, Н. В., Транченко, Л. В., Транченко, О. М., Шашеро, А. М. Екологізація готельно-ресторанного бізнесу. *Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки*. 2023. Вип. 1(42). С. 105–114. URL: [http://visgeo.onu.edu.ua/article /view/282240/280006](http://visgeo.onu.edu.ua/article/view/282240/280006)
25. Ткачук Г. В., Ярмолюк Д. І. Еко-готелі. Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/299.pdf>
26. ТОП еко-ініціатив, які українські готелі можуть використовувати вже сьогодні URL: <https://ecolog-ua.com/news/top-eko-iniciatyv-yaki-ukrayinski-goteli-mozhut-vykorystovuvaty-vzhe-sogodni> (дата звернення: 03.06.2025).
27. Association of British Travel Agents. URL: <https://www.abta.com/> (дата звернення: 03.06.2025).
28. Green Key – міжнародна програма екологічної сертифікації URL: <https://www.greenkey.global/> (дата звернення: 03.06.2025).
29. Ferreira S., Pereira O., Simoes C. Environmental Sustainability in the Hotel Industry: A Perspective from Eco Hotel Managers in Portugal . *International Journal of Marketing Communication and New Media*. 2021. P. 150–170. URL: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/FMfcgzGlkPcpjCmTfklNbMKkfXgPqNnC?projector=1&messagePartId=0.2> (дата звернення: 03.06.2025).
30. World Tourism Organization. URL: <https://www.unwto.org/> (дата звернення: 03.06.2025).
31. Hou H., Wu H. Tourists' perceptions of green building design and their intention of staying in green hotel. *Tourism and Hospitality Research*. 2021. Vol. 21, № 1. P. 115–128. URL: https://www.researchgate.net/publication/344608314_Tourists'_perceptions_of_green_building_design_and_their_intention_of_staying_in_green_hotel

ДОДАТКИ

Додаток А

Екологічні сертифікати

Зовнішній вигляд готелю «Тернопіль»

Люкс-апартаменти

Напівлюкс готелю «Тернопіль»

Сімейний напівлюкс готелю «Тернопіль»

Одномісні та двомісні стандарти готелю «Тернопіль»

Одномісні та двомісні бюджетні номери готелю «Тернопіль»

Конференц-зали готелю «Тернопіль»

Фінансова звітність ПрАТ «Тернопіль-готель»